POSLOVANJE PODJETIJ IN TVEGANJE PO DEJAVNOSTIH V LETU 2011

Finančna stabilnost

Uvod

Gradivo razčlenjuje poslovanje nefinančnih podjetij in spremembe v njihovem finančnem položaju po posameznih dejavnostih na podlagi letnih bilanc do leta 2011. Prikazan je porast stečajnih postopkov in njihov vpliv na posamezne kazalnike: na eni strani izboljšanje poslovnih in finančnih kazalnikov zaradi izključevanja podjetij v stečaju iz letnih bilanc, na drugi strani pa njihov negativen vpliv na kakovost kreditnega portfelja bank, v katerih se delež podjetij v stečaju povečuje. Prikazani so tudi premiki v strukturi podjetij glede na njihovo sposobnost odplačevanja dolga na podlagi tekočega poslovnega rezultata ter velikost tistega segmenta podjetij v posamezni dejavnosti, z relativno ugodno sposobnostjo odplačevanja dolgov, kot rezultat nižje zadolženosti in/ali visokega ustvarjenega denarnega toka iz poslovanja. Prikazani kazalniki vplivajo tudi na ceno zadolževanja pri bankah, ki se izraža v višji ali nižji premije za tveganje.

Poslovni rezultat nefinančnih podjetij

Nefinančna podjetja so v letu 2011 poslovala bolje kot v letu 2010. Izguba je bila nižja kot v letu 2010, medtem ko je bil ustvarjeni dobiček na ravni tistega v letih 2009 in 2010. Neto dobiček podjetij je znašal nekaj več kot 1 mrd EUR.

K celotnemu izboljšanju lanskih rezultatov poslovanja nefinančnih družb so zlasti prispevale predelovalne dejavnosti, predvsem zaradi dejanske rasti prihodkov in dobičkov v tem letu. Višje neto dobičke so lani v primerjavi z letom 2010 izkazovala še podjetja iz trgovine, informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, strokovnih in drugih poslovnih dejavnosti ter v javnih storitvah.

Slika 1.1: Celotni dobiček oz. izguba po letih (levo) in dejavnostih (desno) v mio EUR

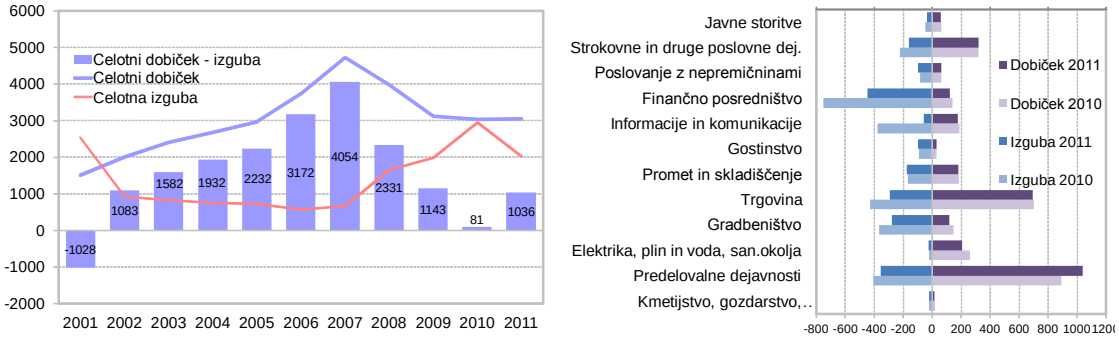

Vir: AJPES, Banka Slovenije

Na manjše izkazane lanske izgube je na eni strani vplivalo gospodarsko okrevanje v prvi polovici leta, na drugi strani pa začeti stečajni postopki. Podjetja, pri katerih je med letom začet stečajni postopek, ne izpolnjujejo letnih poročil. Vpliv tega dejavnika na manjši obseg izgub je zlasti močan v finančnem posredništvu in gradbeništvu. V finančnem posredništvu je znižanje izgube v letu 2011 za 303 mio EUR glede na leto poprej v celoti posledica stečajev nefinančnih holdingov. Izkazane izgube v gradbeništvu so bile lani nižje za 88 mio EUR. Pri tem so izgube v gradbenih podjetjih, v katerih je bil v letu 2011 začet stečajni postopek, v zadnjih izpolnjenih letnih poročilih (za leto 2010) znašale 224 mio EUR, kar pomeni, da bi skupaj s temi podjetji gradbeništvo v letu 2011 dejansko izkazalo večji obseg izgub kot v letu 2010.

Finančni vzvod

Finančni vzvod podjetij, izračunan kot razmerje med vsemi (dolgoročnimi in kratkoročnimi) dolžniškimi obveznostmi[1] in kapitalom po bilančnih podatkih, se lani v povprečju nefinančnih družb ni bistveno spremenil: s 142,3% je bil za 1,5 odstotno točko nižji kot v letu 2010. Vrednosti tega finančnega vzvoda se nekoliko razlikujejo od kazalnika objavljenega v Poročilu o finančni stabilnosti, ki izraža razmerje med dolžniškim in lastniškim financiranjem podjetij na podlagi podatkov nacionalnih finančnih računov (razlike so posledica različnega metodološkega zaobjema podatkov). Povprečni finančni vzvod se od najvišje dosežene vrednosti v letu 2008 znižuje, zlasti v letu 2010, kot posledica znižanja zadolženosti v prometu in skladiščenju[2]. Tudi z izločitvijo dejavnosti prometa se je finančni vzvod v ostalih nefinančnih družbah po letu 2008 postopoma zniževal.

Spremembe finančnega vzvoda so različne po dejavnostih: lani in tudi v primerjavi z letom 2008 se je finančni vzvod najbolj znižal v gradbeništvu; najbolj v lanskem letu, ko se je z 431% znižal na 352% (med leti 2007 in 2010 je bil nad 400%). Znižanje je v veliki meri posledica dejstva, da v teh podatkih niso zajeta podjetja v stečaju. Med dejavnostmi, v katerih so podjetja lani najbolj znižala finančni vzvod so strokovne in druge poslovne dejavnosti, gostinstvo in trgovina. Na drugi strani so se najbolj zvišali finančni vzvodi podjetij iz dejavnosti: poslovanje z nepremičninami, finančno posredništvo ter kmetijstvo, gozdarstvo in rudarstvo.

Samo znižanje finančnega vzvoda ne pomeni zadostnega pogoja za izboljšanje kreditne sposobnosti podjetij, ampak je ta odvisna tudi od sposobnosti generiranja denarnega toka za odplačevanje tekočih obveznosti iz financiranja. Ta vidik poslovanja podjetij je analiziran v naslednjem poglavju.

Slika 1.2: Finančni vzvod ob koncu leta 2011 in njegova sprememba v odstotnih točkah v zadnjih treh letih po dejavnostih

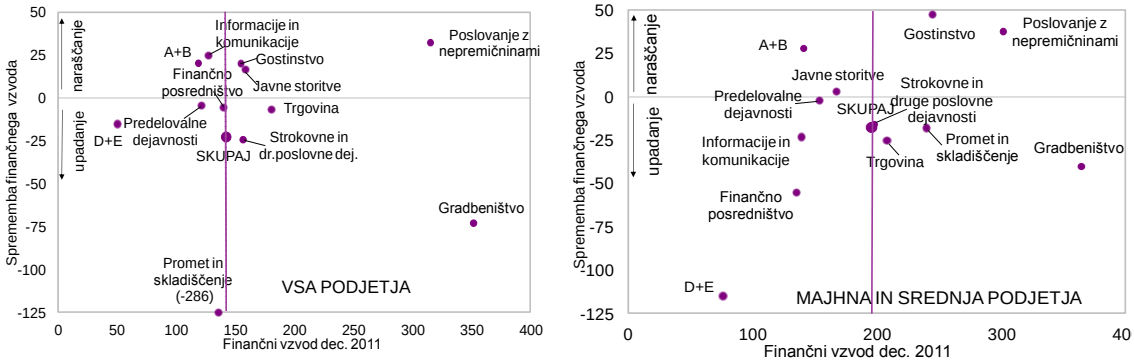

Opombe: A+B: kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in rudarstvo, D+E: elektrika, plin in voda, saniranje okolja.
Finančni vzvod je izračunan po formuli: dolžniške obveznosti/kapital*100.
Majhna in srednja podjetja so po Zakonu o gospodarskih družbah opredeljena kot podjetja, ki izpolnjujejo dve od treh meril: povprečno število zaposlenih v poslovnem letu ne presega 250 delavcev, čisti prihodki od prodaje ne presegajo 29,2 mio EUR in vrednost aktive ne presega 14,6 mio EUR.

Vir: AJPES, Banka Slovenije

V večini dejavnosti so majhna in srednja podjetja[3] (MSP) bolj zadolžena kot velika podjetja. V 2010 je še bila zadolženost MSP v gradbeništvu nižja kot pri velikih podjetjih, lani se je zaradi stečajev velikih gradbenih podjetij in posledično nižjega finančnega vzvoda delujočih velikih podjetij, to spremenilo.

[1] Dolžniške obveznosti obsegajo dolgoročne in kratkoročne poslovne in finančne obveznosti.

[2] Znižanje finančnega vzvoda v prometu in skladiščenju v letu 2010 je posledica dokapitalizacije DARS s stvarnim vložkom države, ki predstavlja v preteklosti dana sredstva RS za financiranje Nacionalnega programa izgradnje avtocest v RS. Vir: DARS, Letno poročilo 2010.

[3] Majhna in srednja podjetja so po Zakonu o gospodarskih družbah opredeljena kot podjetja, ki izpolnjujejo dve od treh meril: povprečno število zaposlenih v poslovnem letu ne presega 250 delavcev, čisti prihodki od prodaje ne presegajo 29,2 mio EUR in vrednost aktive ne presega 14,6 mio EUR.

Stečaji podjetij

Četrtina vseh začetih stečajnih postopkov nefinančnih družb v letu 2011 je bila v gradbeni dejavnosti, merjeno z bilančno vsoto pa je delež gradbeništva v teh postopkih dosegel kar 62%. Stečajni postopki začeti v letu 2011 so v gradbeništvu predstavljali 13,1% celotne bilančne vsote dejavnosti in v letu 2010 6,4%, kar tudi pojasnjuje velik vpliv stečajev na velikost znižanja izračunanega finančnega vzvoda gradbenih podjetij.

Lani nobena druga dejavnost ni izraziteje izstopala po začetih stečajnih postopkih. Podjetja pri katerih je lani začet stečajni postopek v nobeni dejavnosti ne presegajo 1,1% bilančne vsote, vendar v večini dejavnosti opazimo povečanje tega kazalnika, zlasti v informacijah in komunikacijah, z 0,2% na 1%, prometu in skladiščenju, z 0,1% na 0,7% ter finančnem posredništvu, z 0,3% na 0,8%. V predelovalni dejavnosti je delež lani začetih stečajev narastel manj, z 0,8% na 1,1% bilančne vsote, vendar dosega najvišji delež med dejavnostmi (z izjemo gradbeništva).

Slika 1.3: Deleži bilančne vsote podjetij v stečaju v celotni bilančni vsoti dejavnosti, glede na leto začetka stečajnega postopka*, v odstotkih

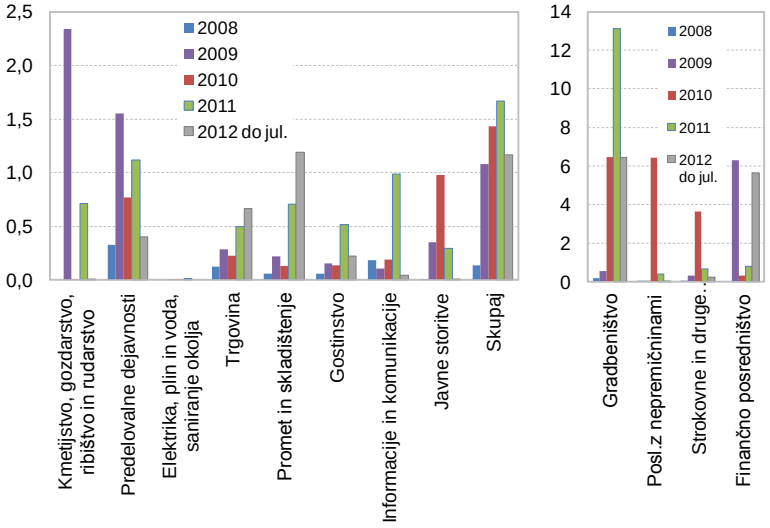

Opomba *: Izračun: bilančna vsota podjetij, pri katerih je začet stečajni postopek glede na bilančno vsoto dejavnosti. Upoštevani so podatki v letu pred začetkom stečajnega postopka, ko so ta podjetja še izpolnila letne bilance.
Vir: Banka Slovenije, Vrhovno sodišče, AJPES

V dveh dejavnostih, poslovanju z nepremičninami ter v strokovnih in drugih poslovnih dejavnostih, se je po velikem porastu začetih stečajev v letu 2010, lani stanje umirilo. V poslovanju z nepremičninami je v tem letu prehodno prekinjen trend naraščanja finančnega vzvoda dejavnosti. Kljub začasnemu izboljšanju je lani ta dejavnost izkazovala doslej najvišji finančni vzvod, takoj za gradbeništvom.

Po podatkih do konca julija 2012 so letos sproženi stečajni postopki zlasti prizadeli dejavnosti finančnega posredništva, s 5,6% deležem v bilančni vsoti dejavnosti, ter gradbeništva, s 6,4%. Gre večinoma za večja podjetja, zlasti v finančnem posredništvu.

Število začetih stečajnih postopkov do konca letošnjega julija je visoko v predelovalnih dejavnostih in trgovini, vendar so zaradi večjega števila manjših podjetij med podjetji v stečaju, te dejavnosti v povprečju manj prizadete.

Slika 1.4: Število začetih stečajnih postopkov po dejavnostih

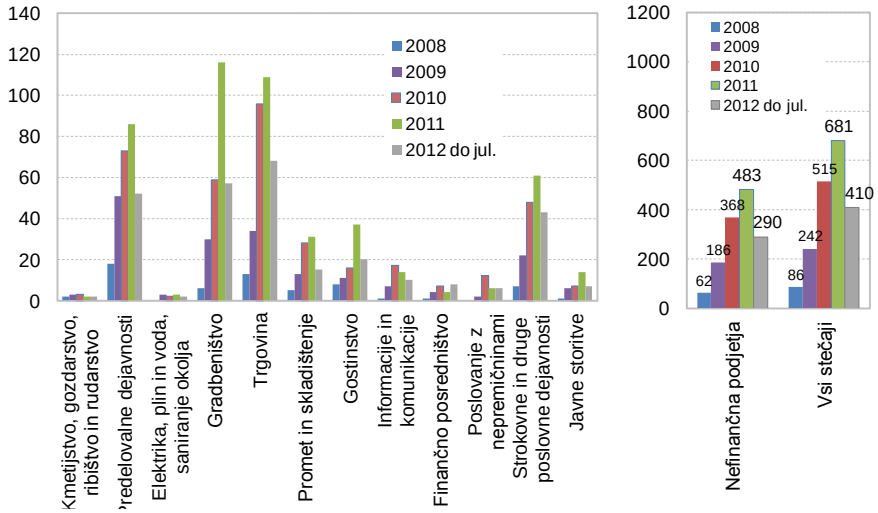

Vir: Banka Slovenije, Vrhovno sodišče

Sposobnost podjetij za odplačevanje posojil

Visoka zadolženost podjetij neugodno vpliva na zmožnost servisiranja dolga iz tekočega poslovanja podjetij in prevzemanje dodatnih kreditnih obveznosti. Kazalnik razmerje med dolgoročnimi obveznostmi podjetij in EBITDA se je po letu 2007 povečeval v večini dejavnosti nefinančnih družb. Pri dolgoročnih obveznostih podjetij so upoštevane vse finančne in poslovne dolgoročne obveznosti podjetij do bank, dobaviteljev in drugih po stanju na zadnji dan določenega leta, EBITDA pa predstavlja rezultat poslovanja pred obrestmi in davki, depreciacijo in amortizacijo.

Tabela 1.2: Povprečno razmerje med dolgoročnimi obveznostmi podjetij in EBITDA po panogah

	Povprečje dejavnosti				
	2007	2008	2009	2010	2011
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in rudarstvo	2,0	2,7	3,0	2,6	3,1
Predelovalne dejavnosti	1,3	1,5	1,9	1,8	1,7
Elektrika, plin in voda, saniranje okolja	3,7	3,6	3,7	1,5	2,0
Gradbeništvo	2,4	2,2	3,5	5,8	6,0
Trgovina	2,1	2,0	2,5	2,6	3,1
Promet in skladiščenje	14,4	14,8	19,5	7,0	6,1
Gostinstvo	4,4	5,7	6,7	7,7	6,6
Informacije in komunikacije	1,5	1,3	2,2	1,9	1,7
Finančno posredništvo	27,3	18,3	26,6	30,5	22,9
Poslovanje z nepremičninami	7,1	7,7	9,6	9,0	11,5
Strokovne in druge poslovne dejavnosti	3,2	3,1	3,0	4,3	4,0
Javne storitve	2,8	3,5	4,1	3,3	3,4
Skupaj	3,1	3,2	4,1	3,4	3,4

Vir: AJPES, Banka Slovenije

Izjemno visoko razmerje med dolgoročnimi obveznostmi podjetij in EBITDA na ravni dejavnosti je v finančnem posredništvu, kjer se zaradi nizke sposobnosti dejavnosti za generiranje denarnega toka iz rednega poslovanja in visoke zadolženosti, dolgoročni dolg dejavnosti pokrije z EBITDA šele v 23 letih. Kazalnik je zelo visok tudi v dejavnosti poslovanja z nepremičninami (11,5). V obeh dejavnostih je bilo to razmerje visoko tudi v letih visoke konjunkture in ugodnih poslovnih rezultatov, kar kaže na prekomerno zadolževanje podjetij v tem obdobju ob pomanjkljivi presoji zmožnosti podjetij za poplačilo dolgov iz denarnih tokov.

Po velikosti kazalnika v letu 2011 izstopajo še gradbeništvo, promet in skladiščenje ter gostinstvo, s povprečnim razmerjem nad 5 let[4].

V nadaljevanju je, izhajajoč iz kazalnikov posameznih podjetij, ugotovljeno kolikšen je delež podjetij, ki dosegajo razmerje med dolgoročnimi obveznostmi podjetij in EBITDA manjše od 5, računano v številu podjetij ter v bilančni vsoti. Pri tem so ločeno prikazana podjetja, pri katerih je EBITDA negativen oziroma enak 0.

Tabela 1.3: Struktura nefinančnih podjetij glede na vrednost razmerja med dolgoročnimi obveznostmi podjetij in EBITDA v odstotkih

	razmerje pod 5	razmerje nad 5	EBITDA<=0	Skupaj
		deleži v številu podjetij		
2007	60,0	7,1	32,9	100,0
2010	52,5	7,9	39,5	100,0
2011	53,4	7,8	38,7	100,0
		deleži v bilančni vsoti		
2007	64,4	22,0	13,6	100,0
2010	61,9	24,8	13,2	100,0
2011	59,2	27,7	13,0	100,0

Vir: AJPES, Banka Slovenije

Skoraj 39% celotnega števila nefinančnih podjetij v letu 2011 in nekoliko manj v 2010 je imelo nizko sposobnost odplačevanja posojil zaradi ustvarjene izgube oziroma negativnega poslovnega izida EBITDA (stolpec EBITDA<=0). V letu 2007 je bil ta delež nižji, 32,9%. Med vsemi podjetji je bilo 53,4% tistih, ki so ob pozitivnem EBITDA dosegale razmerje med dolgoročnimi obveznostmi in EBITDA pod 5[5].

Struktura podjetij glede na vrednost kazalnika se spremeni, če namesto števila podjetij upoštevamo bilančno vsoto in tako upoštevamo velikost podjetij. Delež bilančne vsote podjetij z negativnim EBITDA (ali enakim 0) je v tem primeru nižji, 13,0% v letu 2011. Bistveno višji, tako glede na številčno strukturo, kot glede na stanje v predkriznem letu 2007, je delež podjetij, ki ob pozitivnem poslovanju ne bi uspela pokriti dolgoročnih obveznostih v petih letih, in znaša 27,7%. Delež podjetij v celotni bilančni vsoti, ki bi jih po tem kazalniku lahko ocenili kot sposobne za odplačevanje posojil je tudi višji, kot v primeru številčnih deležev in znaša 59,2%. Sposobnost odplačevanja posojil, merjena s tem kazalnikom, je za 5,2 odstotne točke nižja v primerjavi s predkriznim letom 2007.

Poslabševanje sposobnosti podjetij za odplačevanje posojil je razvidno tudi iz distribucije kazalnika. Pri podjetjih, ki so poslovala s pozitivnim izidom se je distribucija kazalnika med letoma 2007 in 2011 premaknila v desno, proti višjim vrednostim. V razponu kazalnika višjim od 0 in manjšim od 5 se je lani uvrstilo 32,3% podjetij, kar je za 3,3 odstotne točke manj kot v letu 2007. Če bi vrednost mejnega kriterija znižali s 5 na 3, bi se delež podjetij v razredu nad 0 do 3 znižal na 29,7%, znižanje glede na leto 2007 pa bi bilo enako (3,3 o.t.). Opazno je naraščanje deleža podjetij z najvišjimi razmerjem (nad 10).

[4] Meja petih let je postavljena pod predpostavkami: da so sredstva za reprodukcijo nespremenjena v naslednjih petih letih, da bodo prosta sredstva iz amortizacije namenjena za odplačilo kreditov in ne za nove investicije in da čisti dobiček ostane v podjetju.

[5] Če bi vrednost kriterija za kazalnik znižali s 5 na 3, bi se delež odplačilno sposobnih podjetij znižal za 3,6 o.t., z 53,4% na 49,7%, in v letu 2007 za 3,9 o.t.

Slika 1.5: Distribucija kazalnika razmerje med dolgoročnimi obveznostmi podjetij in EBITDA za podjetja s pozitivnim EBITDA v odstotkih

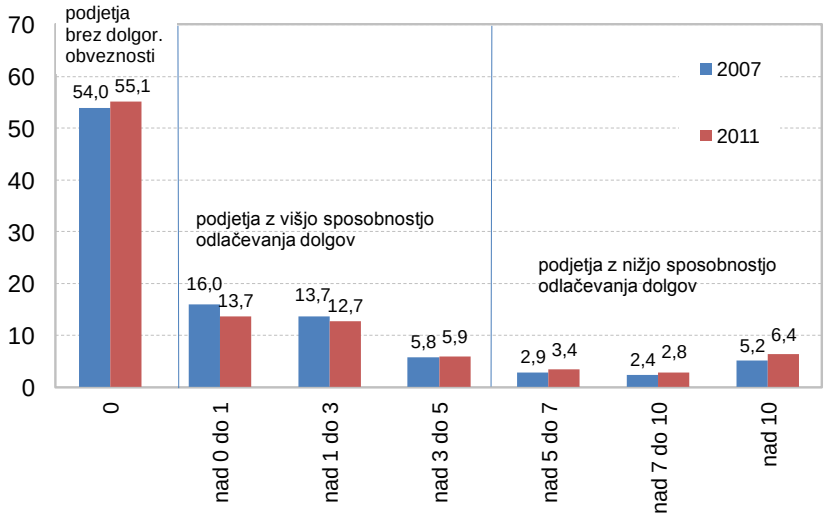

Vir: AJPES, Banka Slovenije

Med podjetji s pozitivnim poslovnim izidom izstopajo s 55,1%-nim deležem podjetja, ki v letnih bilancah nimajo dolgoročnih obveznosti.[6] Rahlo naraščanje te skupine podjetij je posledica razdolževanja podjetij v preteklih letih, zlasti pri bankah.

Podjetja po dejavnostih

V letih 2010 in 2011 je bila sposobnost podjetij za odplačevanje dolgov skoraj v vseh dejavnostih nižja kot v predkriznem letu 2007. Izjema sta promet in skladiščenje, kjer je izboljšanje deleža podjetij posledica omenjenega razdolževanja z dokapitalizacijo, ter finančno posredništvo. Vendar je v finančnem posredništvu, kljub rahlemu izboljšanju glede na leto 2007, delež odplačilno sposobnih podjetij zelo nizek, 33%, v primerjavi s povprečjem 53%.

Slika 1.6: Deleži podjetij z razmerjem med dolgoročnimi obveznostmi podjetij in EBITDA nižjim od 5 v številu podjetij v dejavnosti, v odstotkih

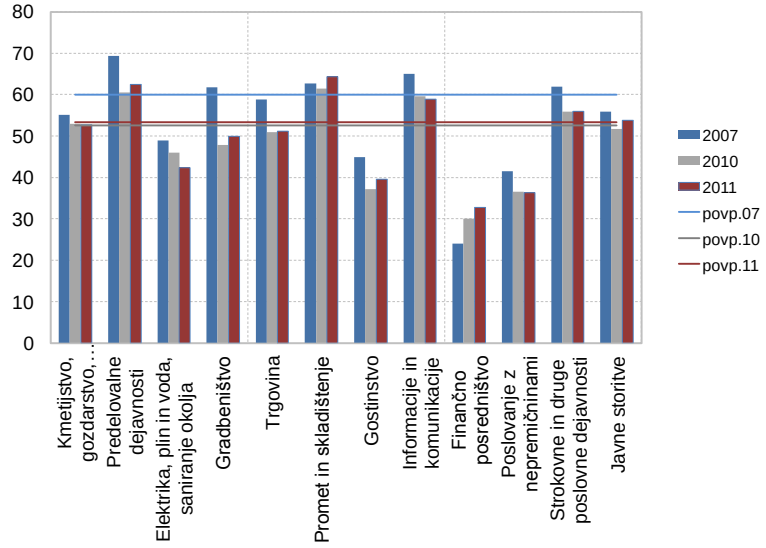

Vir: AJPES, Banka Slovenije

[6] V celotnem agregatu nefinančnih podjetij znaša delež podjetij brez dolgoročnih obveznosti 51,2%. Dve tretjini teh podjetij je poslovalo brez izgub (oz. z EBITDA>0) in sodi med podjetja, ki so po kriteriju razmerja med obveznostmi in poslovnim izidom sposobna novega zadolževanja.

V letu 2011 se je stanje nekoliko izboljšalo glede na leto poprej zaradi gospodarske rasti v prvem polletju ter zaradi razdolževanja podjetij. V dejavnostih, kjer nobeden od teh dveh dejavnikov ni bil prisoten (npr. gradbeništvo) pa je na boljše razmerje vplivalo izločanje podjetij v stečaju iz poročanja v letu začetka stečajnega postopka.

Razlike med podjetji po dejavnostih glede ocenjene sposobnosti odplačevanja dolga so večje, če se namesto števila podjetij upošteva bilančna vsota podjetij. Delež podjetij z ugodnim razmerjem med dolgoročnimi obveznostmi in EBITDA se giblje od najnižjih 19% v finančnem posredništvu do najvišjih 92% v dejavnosti elektrika, plin, voda in okolje. Opazno je nadaljnje poslabševanje v letu 2011 v gradbeništvu in trgovini, ter nekoliko manj v predelovalnih dejavnostih.

Slika 1.7: Deleži podjetij z razmerjem med dolgoročnimi obveznostmi podjetij in EBITDA nižjim od 5 v bilančni vsoti dejavnosti, v odstotkih

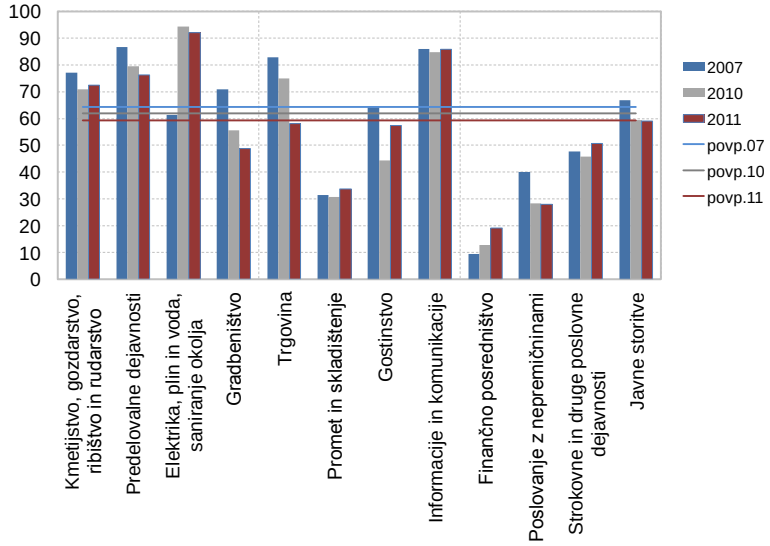

Vir: AJPES, Banka Slovenije

Zamude pri poravnavanju obveznosti podjetij do bank

Letos do junija se je delež zamud nefinančnih podjetij nad 90 dni povečal za 3,4 odstotne točke in dosegel 21,9% razvrščenih terjatev (RT) bank. Izrazito so se letos povečale nedonosne terjatve pri finančnem posredništvu (za 13,5 o.t.) in v gradbeništvu (za 9 o.t.). Junija so podjetja več kot 58,9% vseh terjatev do gradbeništva poravnavala z zamudo nad 90 dni. Glede na celotne zamude te dejavnosti, ki je že dosegla 70,8% RT, pa je verjetnost nadaljnjega naraščanja zamud nad 90 dni še naprej velika.

Z zniževanjem gospodarske dejavnosti in izvoza v drugi polovici 2011 so ponovno začele naraščati zamude v predelovalnih dejavnostih, ki so do aprila narasle na 15,7%, nato pa se rahlo znižale do 14,8%[7]. Po pospešenem naraščanju zamud gostinskih podjetij do aprila 2012 za 7,5 odstotne točke, na 22%, ter v poslovanju z nepremičninami za 4,2 o.t., na 21,5% je tudi v teh dveh dejavnostih opazno znižanje v naslednjih dveh mesecih.

[7] Znižanje je v določeni meri lahko posledica spremenjenega praga poročanja zamud, ki je stopilo v veljavo s poročanjem podatkov za maj 2012.

Tabela 1.4: Zamude nefinančnih podjetij pri bankah po dejavnostih

	Povprečno število dni zamude pri zamudnikih	Delež razvrščenih terjatev zamudnikov v portfelju banke v %			
		skupaj	v tem z zamudo nad 90 dni		
	dec.11	dec.11	dec.10	dec.11	jun.11
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in rudarstvo	493	16,3	5,8	9,4	8,8
Predelovalne dejavnosti	381	22,7	9,2	11,4	14,8
Elektrika, plin in voda, saniranje okolja	106	9,7	1,5	2,2	2,1
Gradbeništvo	337	66,1	19,5	49,9	58,9
Trgovina	559	17,3	13,5	11,8	11,4
Promet in skladiščenje	256	18,6	6,5	11,3	13,2
Gostinstvo	251	31,4	6,6	14,5	17,6
Informacije in komunikacije	509	32,9	23,2	25,5	28,2
Finančno posredništvo	354	35,7	16,3	20,7	34,2
Poslovanje z nepremičninami	384	28,2	10,3	17,3	20,3
Strokovne in druge poslovne dejavnosti	500	28,8	19,2	20,3	20,6
Javne storitve	255	12,9	2,7	5,0	7,3
Skupaj	382	28,8	12,4	18,5	21,9

Opomba Vključena so tudi ukinjena podjetja in podjetja, ki so v postopku stečaja oz. likvidacije.
Vir: Banka Slovenije

Delež nedonosnih terjatev bank je višji v majhnih in srednjih podjetjih (MSP). V prvem polletju lani je gospodarska rast ugodno vplivala na počasnejšo rast nedonosnih terjatev do MSP, s ponovnim poslabševanjem v drugem polletju pa se je razlika začela ponovno povečevati. Ob koncu leta je dosegla 3,5 odstotne točke.

Slika 1.8: Primerjava deleža zamud v razvrščenih terjatvah bank med majhnimi in srednjimi podjetji ter vsemi podjetji[8], skupaj (levo) in po dejavnostih (desno) v odstotkih

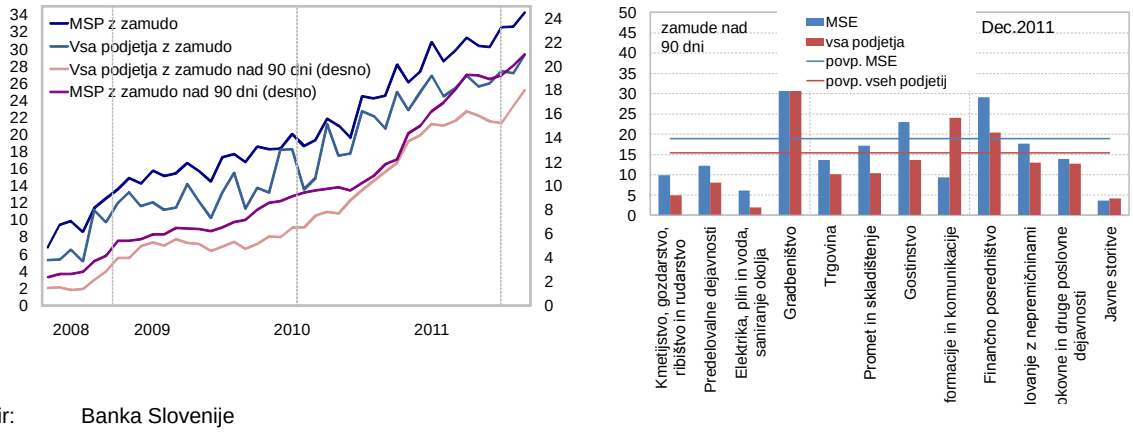

Vir: Banka Slovenije

Nedonosne terjatve bank do majhnih in srednjih podjetjih (MSP) so v večini dejavnosti višje kot do velikih podjetjih. Nižje so le v gradbeništvu ter v informacijah in komunikacijah, predvsem zaradi velikih podjetij z likvidnostnimi težavami oziroma v stečajih v teh dejavnostih. Najvišje razlike v zamudah nad 90 dni glede na velikost podjetij so v gostinstvu, prometu in finančnem posredništvu, kjer dosegajo med 7 in 9 odstotnih točk.

Premija za tveganje pri bankah po dejavnostih

Po letu 2010, banke niso dodatno povečevale diferenciacije obrestnih mer glede na dejavnost podjetij. Razpon pribitkov nad EURIBOR za posojilne obrestne mere med dejavnostmi se je

[8] Večina podjetij, v katerih je začet stečajni postopek, v registru podjetij dobijo oznako velikosti 9 (brez opredelitve velikosti) in se na ta način izločijo iz vseh agregatov, ki so izračunani s kriterijem velikosti podjetij. Spreminjanje oznake velikosti v 9 v registru ni takojšnja (tako so po stanju registra iz maja 2012 vsa podjetja z začetkom stečajnega postopka (SP) v letu 2007 bila razvrščena med podjetja brez oznake velikosti (9), z začetkom SP v letu 2008 78%, …,v 2011 pa le 16%). Zaradi primerljivosti podatkov smo tudi pri izračunu agregatov za vsa podjetja izločili podjetja z oznako 9 (ker je med njimi tudi veliko MSP in primerjava med agregatoma ne bi bila korektna).

gibal med 4,3 in 5,6 odstotnih točk. Pri tem so upoštevani povprečni pribitki na EURIBOR za novoodobrena dolgoročna posojila bank v določenem letu. Razlika med najvišjimi in najnižjimi pribitki je podobna kot v letu 2011, 1,3 odstotne točke.

Slika 1.9: Skupna obrestna mera (levo) in pribitki na EURIBOR (desno) za dolgoročna posojila bank po dejavnostih v odstotnih točkah

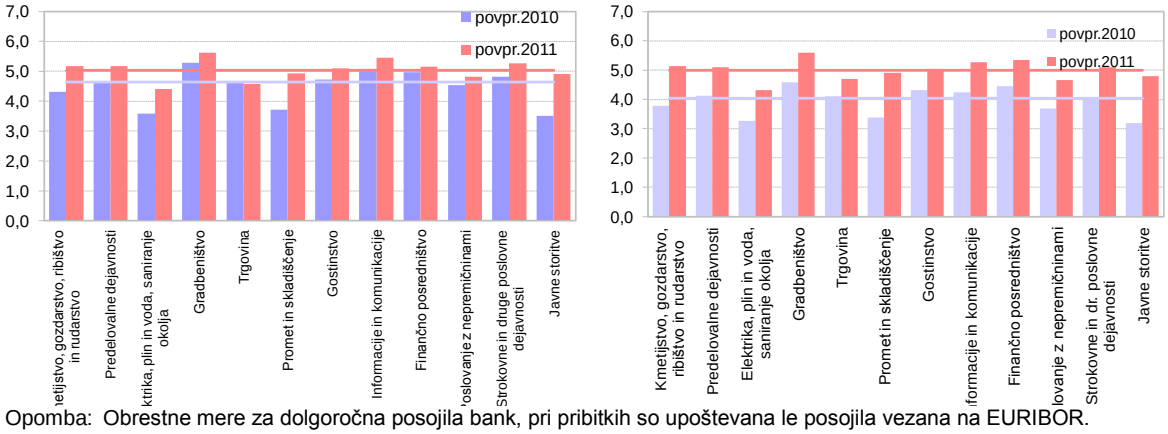

Opomba: Obrestne mere za dolgoročna posojila bank, pri pribitkih so upoštevana le posojila vezana na EURIBOR.
Vir: Banka Slovenije

Pribitki na EURIBOR so odstopali navzgor v dejavnostih gradbeništva, finančnega posredništva ter informacij in komunikacij. Zlasti izstopajo pribitki v gradbeništvu, kjer je preseganje povprečnih pribitkov za novoodobrena posojila doseglo 0,6 odstotne točke.

Omenjeni pribitki se nanašajo le na novoodobrena posojila. Odstopanja med dejavnostmi so odraz višje ocene tveganja posamezne dejavnosti, tudi glede na visok delež slabih komitentov v njej.

Dejavnosti z najvišjimi pribitki izstopajo po enem ali več kazalnikov finančnega položaja. Gradbeništvo je po vseh analiziranih kazalnikih med najbolj problematičnimi dejavnostmi. Po skupnem rangu je takoj za njim dejavnost poslovanja z nepremičninami, ki pa ji banke kljub temu ne določajo najvišjih pribitkov na novo zadolževanje.

Med bolj tvegane dejavnosti uvrščajo banke tudi predelovalne dejavnosti, ki jim kljub ugodnejšim finančnim kazalnikom določajo višje pribitke od povprečnih za nefinančne družbe.

Slika 1.10: Povprečen pribitek nad EURIBOR za nova posojila bank podjetjem v povezavi s finančnimi kazalniki podjetij po dejavnostih v odstotkih

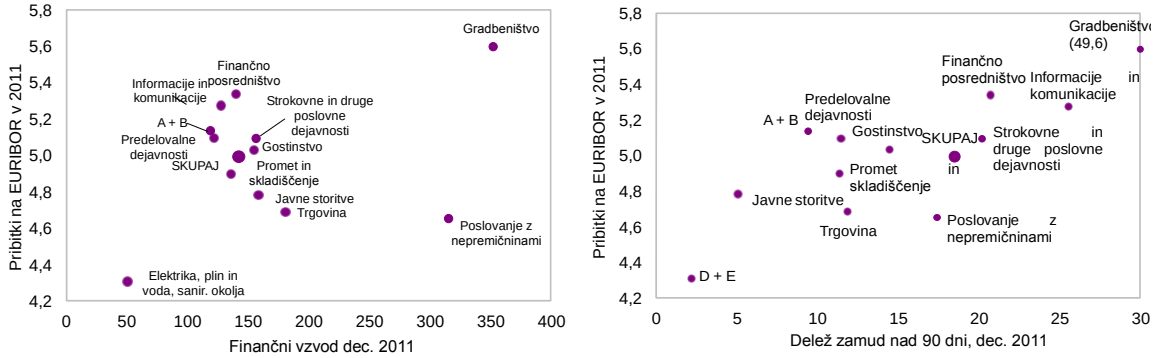

Opomba: Pri pribitkih so upoštevana dolgoročna posojila bank vezana na EURIBOR.
Vir: AJPES, Banka Slovenije

Tabela 1.5: Nekateri finančni kazalniki poslovanja po dejavnostih in pribitki na EURIBOR za nova posojila pri domačih bankah

	Finančni vzvod v %	Količnik likvidnosti v % [1]	Delež zamud nad 90 dni v % [2]	Ocena sposobnosti odplač.dolga v % [4]	Skupni rang [3]	Pribitki na EURIBOR v o.t. [5]	Rang
	dec.11					2011	
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in rudarstvo	118,8	63,7	9,4	3,1	3	5,1	9
Predelovalne dejavnosti	121,5	76,8	11,4	1,7	2	5,1	8
Elektrika, plin in voda, saniranje okolja	50,5	92,2	2,2	2,0	1	4,3	1
Gradbeništvo	352,1	61,2	49,6	6,0	12	5,6	12
Trgovina	180,4	67,8	11,8	3,1	7	4,7	3
Promet in skladiščenje	135,8	78,3	11,3	6,1	4	4,9	5
Gostinstvo	154,8	31,6	14,4	6,6	9	5,0	6
Informacije in komunikacije	127,5	77,1	25,5	1,7	5	5,3	10
Finančno posredništvo	140,0	58,1	20,7	22,9	10	5,3	11
Poslovanje z nepremičninami	315,4	59,0	17,4	11,5	11	4,7	2
Strokovne in druge poslovne dejavnosti	156,7	77,5	20,2	4,0	7	5,1	7
Javne storitve	158,2	62,2	5,1	3,4	6	4,8	4
Skupaj	142,3	70,7	18,5	3,4		5,0	

Opombe: [1] Količnik likvidnosti je izračunan kot razmerje med vsemi kratkoročnimi terjatvami in kratkoročnimi obveznostmi * 100. Višja vrednost kazalnik pomeni boljšo likvidnost, medtem ko pri vseh ostalih kazalnikih predstavlja višja vrednost manj ugoden pokazatelj.
[2] Delež zamud nad 90 dni v razvrščenih terjatvah bank v dejavnosti.
[3] Skupni rang je izračunan iz posameznih rangov za vsak kazalnik, pri čemer pomeni višja številka pri rangu večje tveganje.
[4] Kazalnik razmerje med dolgoročnimi obveznostmi podjetij in EBITDA za povprečje dejavnosti
[5] Pri pribitkih so upoštevana dolgoročna posojila bank vezana na EURIBOR.

Vir: AJPES, Banka Slovenije, lastni preračuni

Zaključek

Na podlagi prikazanih kazalnikov je težko izločiti dejavnosti, pri katerih bi prepoznali nedvomne znake izboljšanja finančnega položaja. Pri dejavnostih, ki so lani uspele povišati neto dobičke (predelovalne dejavnosti, trgovina, informacije in komunikacije, strokovne in druge poslovne dejavnosti) lahko tudi pri nekaterih drugih kazalnikih opazimo izboljšanje, pri drugih pa poslabšanje. Pri tem je pri zamudah nad 90 dni pri bankah prisotna visoka obremenjenost tega pokazatelja s podjetji v stečajih in drugimi večletnimi nedonosnimi terjatvami, ki zamegljujejo morebitne izboljšave v kakovosti preostalih komitentov.

Pozitivni premiki v finančnem položaju podjetij, ki se kažejo v nižjem finančnem vzvodu v letu 2011, so predvsem posledica razdolževanja podjetij in ne nujnih dokapitalizacij podjetij, ki bi prispevale k stabilnejšim premikom v kakovosti financiranja podjetij. Relativno nizek delež podjetij, ki so sposobna iz ustvarjenega poslovnega rezultata odplačevati dolgoročni dolg kaže na dodatni dejavnik upadanja zadolženosti pri bankah, ki temu vidiku finančnega položaja podjetij posvečajo veliko pozornost. Ob upadanju tekoče in pričakovane gospodarske rasti bo ta vidik še naprej predstavljal omejitev za oživljanje financiranja podjetij pri bankah.

Reševanje problema slabih terjatev pri bankah ne bo zadostovalo za oživljanje kreditiranja realnega sektorja. Ostaja problem relativno nizkega deleža podjetij, ki so sposobna nositi breme novega zadolževanja, ne le zaradi visoke ravni zadolženosti temveč tudi zaradi nizke sposobnosti ustvarjanja nove vrednosti. Zato bodo morali biti ukrepi ekonomske politike usmerjeni tudi v spodbudnejše poslovno okolje, ki bo prispevalo k izboljševanju poslovnega in finančnega položaja podjetij.